

Howbat

Combating HOMophoBic And
Transphobic bullying in schools

- Τι είναι το HOMBAT;

Το HOMBAT είναι ένα συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα από το ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ» (Rights, Equality, Citizenship) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

- Συμμετέχουν 5 εταίροι:

- ✓ **Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού (ΚΜΟΡ) – Ελλάδα**

- ✓ Global Alliance for LGBT Education (GALE) – Ολλανδία

- ✓ Center for Advancement of Research and Development in Educational Technology (CARDET) – Κύπρος

- ✓ Diversity Development Group (DDG) – Λιθουανία

- ✓ Accept LGBT – Κύπρος

- Ποιοι οι στόχοι του προγράμματος;
 - Ενίσχυση των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών για την πρόληψη και αντιμετώπιση του οοβικού και τρανσφοβικού (ΟΤ) εκφοβισμού
 - Ανάπτυξη μιας πολυπαραγοντικής συνεργασίας φορέων και εφαρμογή σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση του σχολικού ΟΤ εκφοβισμού
 - Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τον ΟΤ εκφοβισμό στο σχολικό περιβάλλον και ενίσχυση της πρόληψης

- Ποιες οι δράσεις του προγράμματος?
 - Έρευνα για τον ΟΤ εκφοβισμό σε Ελλάδα, Κύπρο και Λιθουανία
 - Μεθοδολογία Διαδοχικής Κατάρτισης για εκπαίδευση εκπαιδευτών και εκπαιδευτικών
 - Διαδικτυακή Πλατφόρμα Μάθησης
 - Πολυπαραγοντική συνεργασία ενδιαφερόμενων μερών, δημιουργία Δικτύου για την πρόληψη και αντιμετώπιση του ΟΤ εκφοβισμού και εκπόνηση Σχεδίου Δράσης
 - Ενημερωτική εκστρατεία για αύξηση της ευαισθητοποίησης

Διαδοχική κατάρτιση (χιονοστιβάδα)

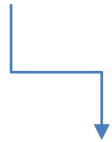
Εκπαιδευτής GALE

2 Εκπαιδευτές/τριες Εκπαιδευτών

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ) = 50 Εκπαιδευτές

10 Ομάδες Εκπαίδευσης = 150 Εκπαιδευτικοί και Σύμβουλοι

Μαθητές και Μαθήτριες

+ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ + ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΜΑΘΗΣΗΣ

Πολυπαραγοντική συνεργασία (multi-actor cooperation)

Εκπρόσωποι από
το κράτος

Υπεύθυνοι χάραξης
πολιτικής

Μ.Κ.Ο.

- Στρατηγικός Σχεδιασμός
- Καθορισμός Προτεραιοτήτων συνεργασίας
- Ανάπτυξη Σχεδίου Δράσης
- Υπογραφή Πρωτοκόλλου Συνεργασίας

Δίκτυο

- Παρατηρητήριο για τη Βία στο Σχολείο (**ΠΑΒΙΣ**)- Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ)
- **Παιδαγωγικό Ινστιτούτο** Κύπρου (ΠΙ)- ΥΠΠ
- Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (**ΥΣΕΑ**)- ΥΠΠ
- **Κλάδος Οικιακής Οικονομίας**- ΥΠΠ
- **Γραφείο της Επιτρόπου Διοικήσεως** και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Γραφείο της **Επιτρόπου Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού**
- **Οργανισμός Νεολαίας** Κύπρου
- Γραφείο του Αντιπρύτανη Έρευνας και Ακαδημαϊκού Προσωπικού του **Πανεπιστημίου Λευκωσίας**
- Σχολή Επιστημών Της Αγωγής και Κοινωνικών Επιστημών- **Πανεπιστήμιο Frederick**
- **Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού**
- **Accept-ΛΟΑΤΙ** Κύπρου
- Κέντρο Προώθησης της Έρευνας και της Ανάπτυξης στην Εκπαιδευτική Τεχνολογία -**CARDET**

Καμπάνια ευαισθητοποίησης

- Ημερίδες ενημέρωσης
- Social media campaign
- Βίντεο για τη διαφορετικότητα

- Link to Freddy's video

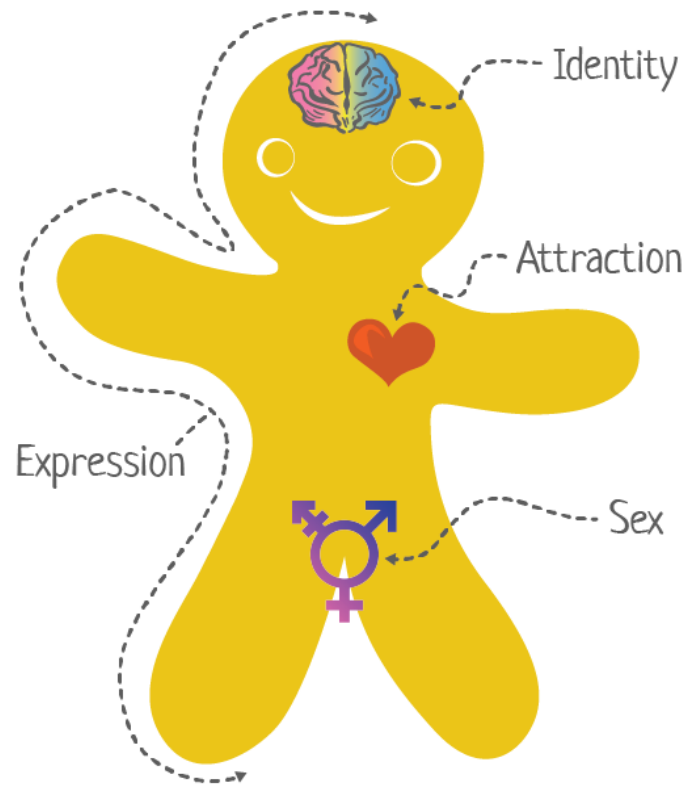
https://drive.google.com/open?id=1qYg9Z4_Kn-AqjiMMI5ho5kyRD8gFcoxu

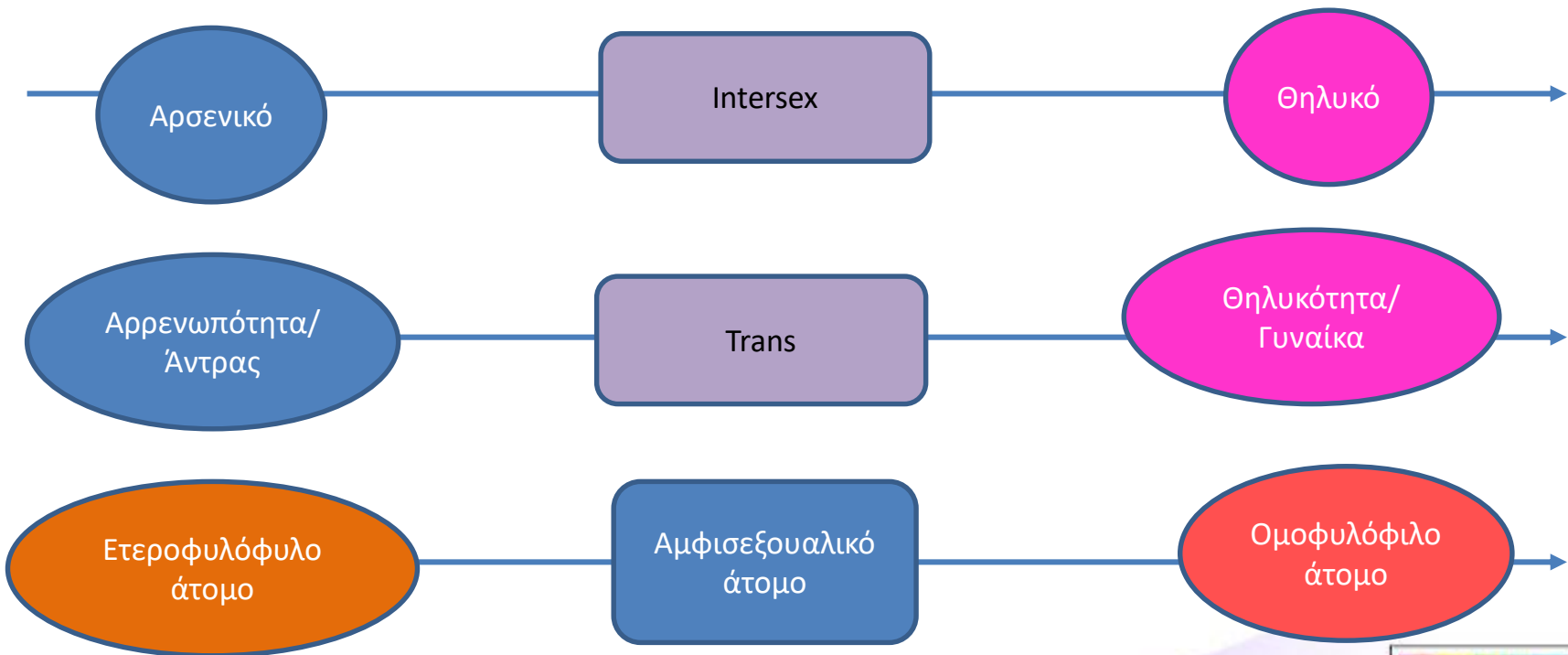
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

The Genderbread person

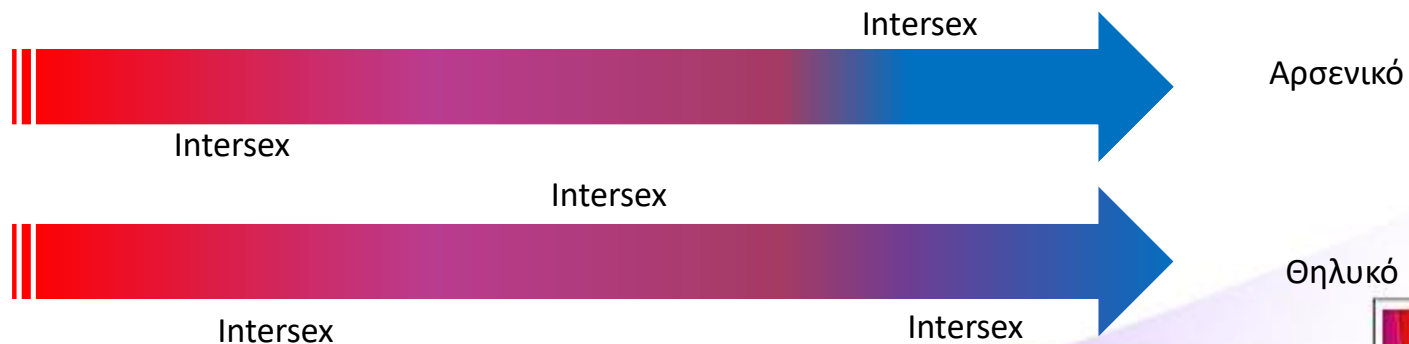

Το Δίπολο

Βιολογικό φύλο

Βιολογικό φύλο: Σχετίζεται με την γενετήσια ταυτότητα του ατόμου (αν έχει αρσενικό ή θηλυκό φύλο ή είναι Intersex). Οι παράγοντες που καθορίζουν αν ένα άτομο είναι αρσενικό, θηλυκό ή intersex είναι **γενετικοί, βιολογικοί και ορμονικοί** (αναπαραγωγικά όργανα, ορμόνες και χρωμοσώματα).

Intersex

- Ο όρος ίντερσεξ αντιπροσωπεύει **το φάσμα της ποικιλομορφίας** των χαρακτηριστικών φύλου που φυσιολογικά εμφανίζεται μέσα στο ανθρώπινο είδος.
- Είναι **όρος «ομπρέλα»** που περιλαμβάνει όλες τις ίντερσεξ καταστάσεις.
- Αυτές, μπορεί να περιλαμβάνουν **διαφοροποιήσεις των εξωτερικών γεννητικών οργάνων**, των **εσωτερικών αναπαραγωγικών οργάνων**, των **χρωμοσωμάτων** ή των **ορμονών** που σχετίζονται με το φύλο.
- Επίσης, ο όρος ίντερσεξ δηλώνει την παραδοχή του φυσικού γεγονότος ότι **το βιολογικό φύλο είναι ένα φάσμα και όχι μια ενιαία κατηγορία** και οι άνθρωποι με ποικιλομορφία χαρακτηριστικών φύλου, πέραν του αρσενικού και του θηλυκού, όντως υπάρχουν.

Intersex

Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν:

- Εξωτερικά γεννητικά όργανα που δεν εμπίπτουν στην τυπική ιατρική αντίληψη περί αμιγώς αρσενικού ή αμιγώς θηλυκού και άρα ταξινομούνται βάση αυθαίρετης προσέγγισης.
- Μη τυπική ανάπτυξη των εσωτερικών αναπαραγωγικών οργάνων
- Πιθανή αναντιστοιχία μεταξύ των εξωτερικών γεννητικών οργάνων και των εσωτερικών αναπαραγωγικών οργάνων
- Διαφοροποιήσεις στο χρωμόσωμα του φύλου
- Μη τυπική ανάπτυξη των όρχεων ή των ωοθηκών
- Μη τυπική (υπερβολική ή μειωμένη) παραγωγή ορμονών που σχετίζονται με το φύλο
- Μη τυπική ανταπόκριση του σώματος στις ορμόνες που σχετίζονται με το φύλο

Κοινωνικό φύλο

- Το κοινωνικό φύλο αναφέρεται στις κυρίαρχες **κοινωνικές προσδοκίες και νόρμες**, τους έμφυλους **ρόλους** και τις ευκαιρίες που συνδέονται με το ανδρικό και το γυναικείο φύλο και τις σχέσεις μεταξύ γυναικών και ανδρών, κοριτσιών και αγοριών και τις σχέσεις των γυναικών μεταξύ τους και των ανδρών μεταξύ τους (και τις **ανισότητες** που δημιουργούνται ως απόρροια των σχέσεων αυτών)
- Αυτά τα χαρακτηριστικά, **είναι κοινωνικά κατασκευασμένα** και μαθαίνονται μέσω **των διαδικασιών κοινωνικοποίησης**. Πρόκειται για ένα πλαίσιο το οποίο είναι **μεταβλητό** στο χώρο και τον χρόνο.
- Το κοινωνικό φύλο αναφέρεται στην **αρρενωπότητα** και τη **θηλυκότητα**.

Ταυτότητα φύλου

- Πως ένα άτομο **ατομικά** και **εσωτερικά** αντιλαμβάνεται, **βιώνει και αυτό-προσδιορίζει** το κοινωνικό του φύλο και στο βαθμό στο οποίο αντιστοιχεί ή όχι με το φύλο που το αποδόθηκε κατά τη γέννηση.
- Η ταυτότητα φύλου αναφέρεται στα συναισθήματα που έχουμε για τον έμφυλο εαυτό μας, **στην εσωτερική αίσθηση του ατόμου ότι είναι άνδρας, γυναίκα, ή κάτι άλλο.**
- Σε κάποια άτομα η ταυτότητα και η έκφραση του φύλου ταυτίζονται με το φύλο που τους αποδόθηκε στη γέννηση (π.χ. για παράδειγμα, ένα άτομο με θηλυκό βιολογικό φύλο που αυτοπροσδιορίζεται ως γυναίκα) – σε κάποια άλλα άτομα όμως όχι – **Cisgender vs. Trans***

Έκφραση φύλου

- Αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους ένα άτομο εκδηλώνει αρρενωπότητα, θηλυκότητα ή άλλες έμφυλες συμπεριφορές και χαρακτηριστικά στο κοινωνικό σύστημα, και συγκεκριμένα το πώς εκφράζει σε τρίτα πρόσωπα το τρόπο με τον οποίο βιώνει την ταυτότητα φύλου του.
- Περιλαμβάνει εκφράσεις, όπως τα ρούχα, το χτένισμα, το μακιγιάζ, ο τρόπος ομιλίας και κίνησης και η επιλογή ονόματος και ανωνυμίας

Το φάσμα της ταυτότητας φύλου

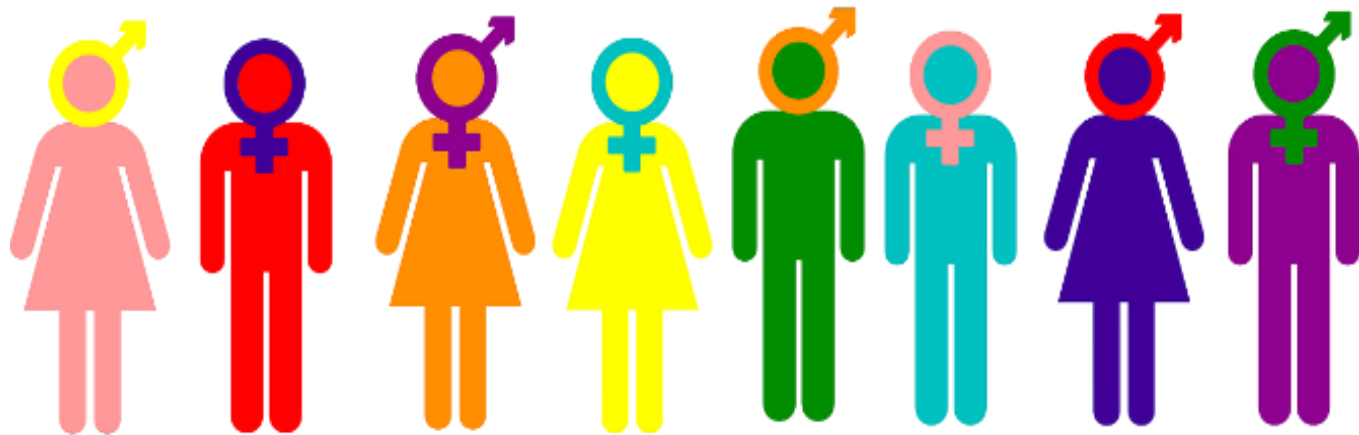

Binary vs Non Binary: άτομα που δεν αισθάνονται ότι ανήκουν απόλυτα σε μία από τις δύο κατηγορίες του δίπολου άνδρας-γυναίκα. **Αυτό δεν σχετίζεται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό τους.** Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα κοινωνικά φύλα είναι όσα και οι άνθρωποι.

Πολλά άτομα χρησιμοποιούν όρους για να περιγράψουν τους εαυτούς τους όπως, genderqueer, genderfluid, androgynous, multigendered, gender nonconforming, κ.α.

Μη δυαδικά άτομα- Gender Fluid

Τρανς

- **Το πλήρες φάσμα** των ατόμων των οποίων το φύλο που βιώνουν/αντιλαμβάνονται (ταυτότητα φύλου) ή η έκφραση φύλου τους, **δεν βρίσκεται σε αντιστοιχία με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.**
- Κάποια άτομα αυτής της κατηγορίας μπορεί να αισθάνονται σαν να είναι σε λάθος φύλο **χωρίς αυτό απαραίτητα να σημαίνει ότι υπάρχει και η επιθυμία για χειρουργικό ή ορμονικό** επαναπροσδιορισμό
- **Top- Down Surgery**, Hormonal readjustment
- Ο όρος περιλαμβάνει, δηλαδή, **όλες τις εκφράσεις και ταυτότητες φύλου** που διαφέρουν από το καταγεγραμμένο ανατομικό φύλο.

Τρανς

- Συμπεριλαμβάνει άτομα που βρίσκονται στο στάδιο της μετάβασης (transition), άτομα που έχουν ολοκληρώσει την μετάβασή τους και άτομα που είτε έχουν, είτε δεν έχουν κάνει επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου.
- Η ταυτότητα «τρανς» αφορά την ταυτότητα φύλου και δε σχετίζεται με το σεξουαλικό προσανατολισμό. Τρανς άτομα μπορεί να είναι ετεροφυλόφιλα, ομοφυλόφιλα, αμφισεξουαλικά, πανσέξουαλ κλπ..

Sam's story

- Link to the video

<https://www.youtube.com/watch?v=OyZPIId4VVnM&t=4s>

Έλξη- σεξουαλικός προσανατολισμός

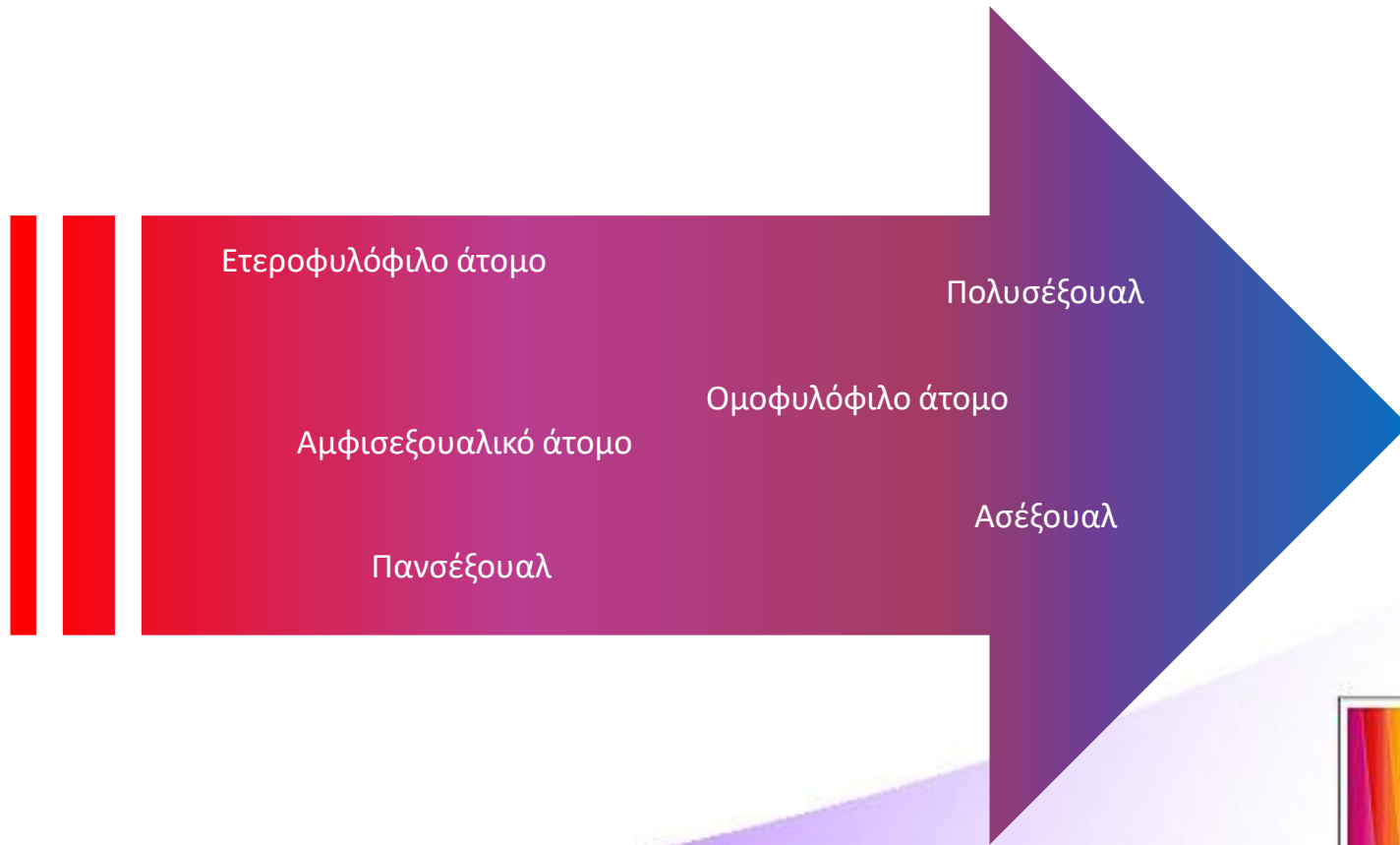
- Η **σεξουαλική** ή / και **ρομαντική** έλξη που αισθάνεται κάποιο άτομο όταν αγαπά και / ή κάνει σεξ και / ή δημιουργεί σχέσεις με άλλους ανθρώπους, με βάση την ταυτότητα φύλου τους.
- Είναι αυτοπροσδιορισμός, έτσι ώστε κάποιο άτομο είναι για παράδειγμα ομοφυλόφιλο ή αμφιφυλόφιλο ή ετεροφυλόφιλο **μόνο αν αυτοπροσδιορίζεται ως τέτοιο.**
- **Συνήθως** τα άτομα που έλκονται και έχουν συναισθήματα για άτομα διαφορετικού φύλου αυτοπροσδιορίζονται ως ετεροφυλόφιλα, ενώ τα άτομα που προσελκύονται από άτομα του ίδιου φύλου προσδιορίζονται ως γκέι ή λεσβίες ή ομοφυλόφιλα.

Ρομαντική και/ή σεξουαλική έλξη προς...

- Τα άτομα που έλκονται από δύο φύλα συνήθως αυτοπροσδιορίζονται ως **αμφιφυλόφιλα ή bi**, και άτομα που προσελκύονται από άτομα οποιασδήποτε ταυτότητας φύλου προσδιορίζονται ως «πανσεξουαλ».
- **Ασέξουαλ**: Ένα άτομο που *δεν βιώνει σεξουαλική έλξη* (ή βιώνει λίγη). Η ασεξουαλικότητα δεν είναι το ίδιο με το να έχεις χαμηλή λίμπιντο, ούτε είναι η ίδια με τη συνειδητή καταστολή των σεξουαλικών επιθυμιών

Φάσμα του σεξουαλικού προσανατολισμού

Σεξουαλική συμπεριφορά

- Ο σεξουαλικός προσανατολισμός είναι διαφορετική έννοια από τη σεξουαλική συμπεριφορά.
- Οι άνθρωποι δύναται να μην εκφράσουν το σεξουαλικό τους προσανατολισμό στη συμπεριφορά τους (π.χ. ομοφυλόφιλα άτομα τα οποία παραμένουν για πάντα σε ετεροφυλοφιλικές σχέσεις ή γάμους, μια λεσβία μαθήτρια που δε λέει ποτέ στην κολλητή της ότι την έχει ερωτευτεί και συνεχίζει να βγαίνει με αγόρια κλπ.)
- Ομοφυλόφιλη σεξουαλική συμπεριφορά (π.χ. στην εφηβεία, στις φυλακές, σε κάποιες κουλτούρες διαχωρισμού των δυο φύλων) δεν σημαίνει κατ' ανάγκην ομοφυλόφιλο σεξουαλικό προσανατολισμό.

Απάντησε τις ακόλουθες ερωτήσεις (για ετεροφυλόφιλα άτομα)...

1. Τι νομίζεις ότι προκάλεσε την ετεροφυλοφιλία σου;
2. Πότε και πώς αποφάσισες για πρώτη φορά ότι είσαι ετερόφυλος/η;
3. Πιστεύεις ότι η ετεροφυλοφιλία σου να είναι απλά μια φάση και θα περάσει;
4. Υπάρχει πιθανότητα η ετεροφυλοφιλία σου να προέρχεται από φόβο ατόμων του ιδίου φύλου με σένα;
5. Αν δεν έχεις κοιμηθεί με άτομο του ιδίου φύλου μαζί σου, νομίζεις θα γινόσουν gay αν το δοκίμαζες;
6. Γιατί προβάλεις έντονα την ετεροφυλοφιλία σου; Δεν μπορείς απλά να είσαι το άτομο που είσαι χωρίς να το προβάλεις τόσο έντονα;
7. Η μεγάλη πλειοψηφία των παιδόφιλων είναι ετεροφυλόφιλοι. Νιώθεις ασφαλής να εκθέσεις τα παιδιά σου σε ετεροφυλόφιλους εκπαιδευτικούς;
8. Με όλη την κοινωνική υποστήριξη που λαμβάνει ο γάμος, τα ποσοστά διαζυγίου αυξάνονται ολοένα και περισσότερο. Γιατί υπάρχουν τόσο λίγες σταθερές σχέσεις μεταξύ ετεροφυλόφιλων νομίζεις;

Carousel

*Είναι επιλογή ο σεξουαλικός
προσανατολισμός; Συζητήστε.*

Γίνεσαι ομοφυλόφιλο άτομο
αν έχεις βιώσει στο
παρελθόν κακοποίηση;

Γιατί μόνο ορισμένα άτομα
κάνουν “coming out” και κάποια
παραμένουν «στην ντουλάπα»;
Δεν είναι καλύτερα να έκαναν
όλα τα άτομα «coming out» ;

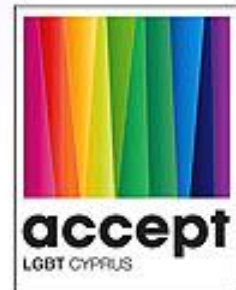
*Γιατί νομίζετε ότι οι
ομοφυλόφιλοι νιώθουν την
ανάγκη να προβάλλουν τον
τρόπο ζωής τους;*

Γιατί χρειάζεται να
διοργανώνονται Φεστιβάλ
Υπερηφάνειας (PRIDE) για τα
ΛΟΑΤΙ άτομα αφού τα
δικαιώματά τους
προστατεύονται ήδη από το
νόμο;

*Ποιος παίζει τον ρόλο του
άνδρα και ποιος της γυναίκας
σε ένα ομόφυλο ζευγάρι;*

Τα ομοφυλόφιλα και
αμφισεξουαλικά άτομα
προτιμούν τις πιο εφήμερες
σχέσεις. Συζητείστε.

Είναι πιο εύκολο ένας
αμφισεξουαλικός άντρας να
απατήσει τη σύντροφό του,
από ότι ένας ετερόφυλος
άντρας.

Πώς μπορεί να συμβαδίζει η
ομοφυλοφιλική ταυτότητα
ορισμένων ανθρώπων με τη
θρησκεία τους;

Αληθεύει ότι αν μιλήσουμε
στα παιδιά για τις
διαφορετικές ταυτότητες
φύλου που υπάρχουν, θα
συγχιστούν για το δικό τους
φύλο;

*Πώς πρέπει να προσφωνώ ένα
διεμφυλικό (trans*) άτομο από
τη στιγμή που δεν μπορεί να
αλλάξει επίσημα το όνομά του;*

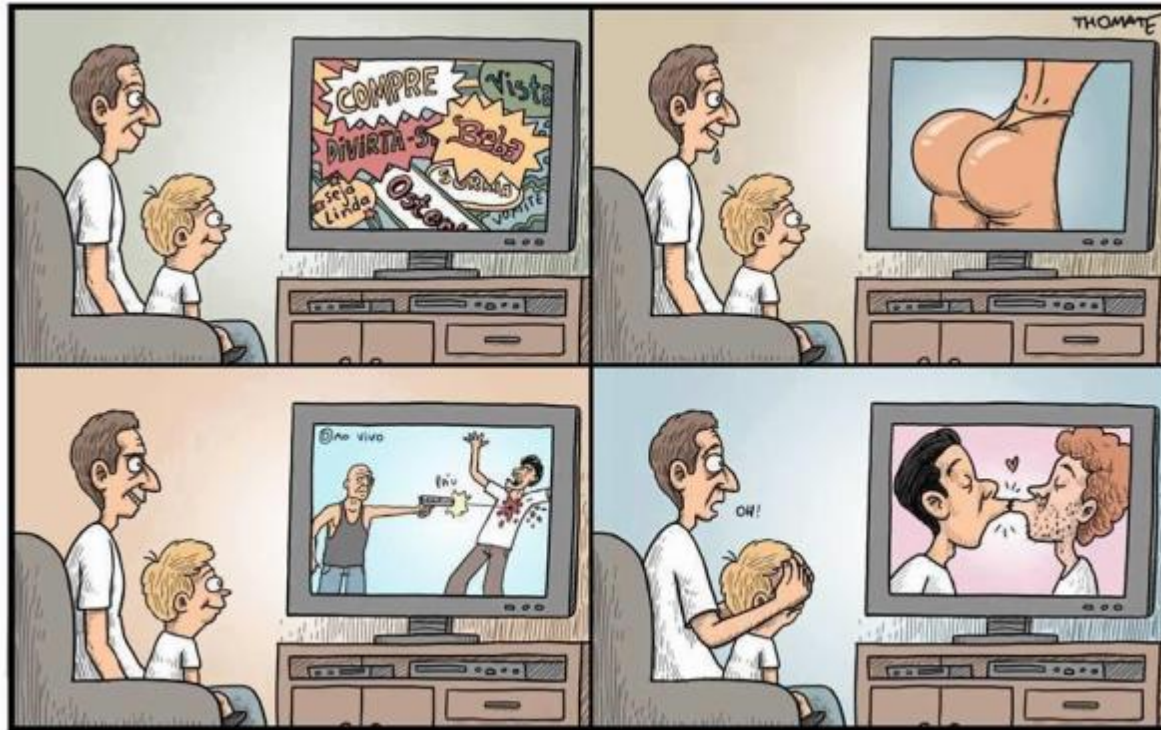

Ετεροκανονικότητα

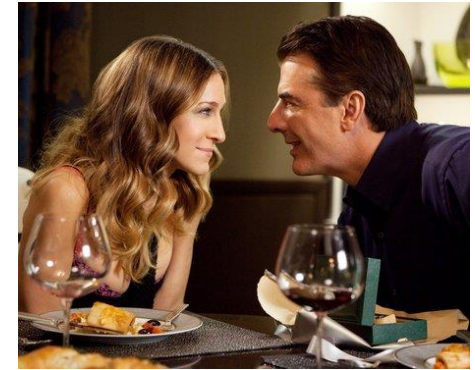
- Αναφέρεται, κατά βάση, στην πεποίθηση ότι **όλα τα άτομα είναι ετεροφυλόφιλα**, αλλά και την αναγνώριση ότι όλοι οι κοινωνικοί φορείς είναι χτισμένοι γύρω από ένα ετεροφυλοφιλικό μοντέλο σχέσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών.
- Η ετεροκανονικότητα ως έννοια ευθυγραμμίζεται με την αντίληψη ότι όλα τα άτομα μπορούν **να κατηγοριοποιηθούν ως προς το δίπολο αρσενικό-θηλυκό** και με την ιδέα ότι οι σεξουαλικές σχέσεις είναι φυσιολογικές μόνο όταν συμβαίνουν **ανάμεσα σε δύο άτομα του αντίθετου φύλου** – και κατά συνέπεια δρα προς την κατεύθυνση της αποσιώπησης των μη ετεροφυλοφιλικών πρακτικών

Ετεροκανονικότητα

Ετεροκανονικότητα

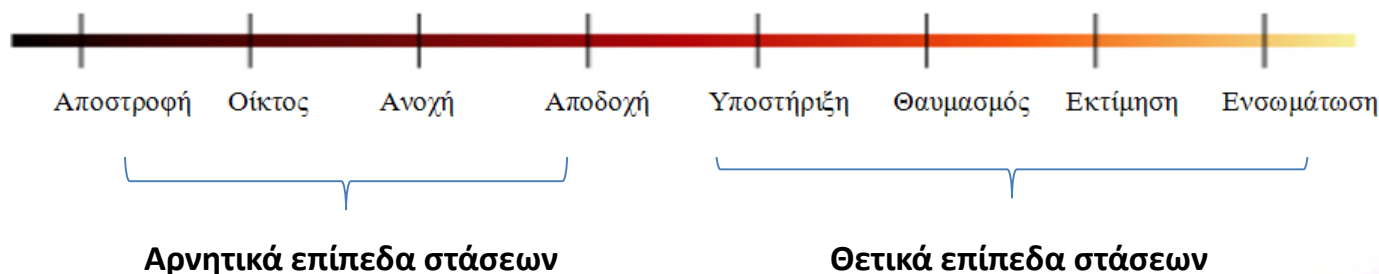
Κλίμακα riddle

Οι κρυμμένοι τρόποι με τους
οποίους εκφράζεται ο ομοφοβία.....

Η ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΗΣ RIDDLE ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΟΦΟΒΙΑ

- Η κλίμακα αναπτύχθηκε από την Dorothy Riddle (ψυχολόγο) το 1973-74 . Αποτελεί ένα ψυχομετρικό εργαλείο μέτρησης του βαθμού στον οποίο ένα πρόσωπο είναι ομοφοβικό ή όχι.

44

- Αποστροφή. Η ομοφυλοφιλία, αμφιφυλοφιλία και διαφυλικότητα θεωρούνται «εγκλήματα κατά της φύσης». Τα άτομα που δεν είναι ετερόφυλα εκλαμβάνονται ως άρρωστα, ανήθικα, αμαρτωλά και πρέπει να θεραπευτούν, να τιμωρηθούν ή να αλλάξουν πάση θυσία.

- **Οίκτος**. Ετεροφυλοφιλικός σωβινισμός. Η ετεροφυλοφιλία θεωρείται η νορμάλ πρακτική και φυσικά προτιμητέα. Οποιαδήποτε ευκαιρία για ‘θεραπεία’ ή «ετεροφυλοφιλοποίηση» πρέπει να ενισχύεται, και αυτοί που φαίνεται πως γεννήθηκαν «έτσι» πρέπει να προκαλούν οίκτο «οι καημένοι».
- «Μάνα μου ρε, έτσι ωραίο παιδί και είναι gay! »
- «Αν οι γονείς την πάρουν σε πνευματικό/ψυχολόγο ίσως τη βοηθήσουν να ανακαλύψει την ταυτότητά της»
- «Μα πως ξέρεις ότι είσαι ομοφυλόφιλος; Εγώ σε είδα πως κοιτάς την Άννα μέσα στην τάξη»
- «Πρέπει να της βρούμε σύντομα άντρα να παντρευτεί. Δεν μπορούμε να την αφήσουμε έτσι»

- **Ανοχή**. Η ομοφυλοφιλία είναι απλώς μια φάση που πολλοί άνθρωποι περνούν κι οι πιο πολλοί «ξεπερνούν». Συνεπώς, οι ΛΟΑ άνθρωποι είναι λιγότερο ώριμοι από τους ετεροφυλόφιλους και πρέπει να αντιμετωπίζονται με την προστατευτικότητα και επιείκεια που αντιμετωπίζονται και τα παιδιά.

- **Αποδοχή:** Υπονοεί ότι υπάρχει κάτι (κατώτερο) να αποδεχτείς.
- Χαρακτηρίζεται από δηλώσεις του τύπου :
- «Δεν είσαι λεσβία για μένα, είσαι άνθρωπος!»
- «Το τι κάνεις στο κρεβάτι σου είναι δική σου υπόθεση!»
- «Εγώ είμαι εντάξει με αυτό, αρκεί να μην το επιδεικνύεις τόσο έντονα!»
- «Θα έρθω σπίτι σου αλλά όχι να κρατάτε χεράκια με τον σύντροφό σου!»
- «Εγώ υποστηρίζω τους Gay αλλά γιατί υπάρχει ανάγκη να γίνονται τα Pride?»

ΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΣΤΑΣΕΩΝ

- **Υποστήριξη**. Η προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤ προσώπων αποδεικνύεται σημαντική ακόμα και αν προέρχεται από κόσμο που δεν αισθάνεται άνετα με τον ομοερωτικό σεξουαλικό προσανατολισμό των άλλων. Υποστηρίζει, όμως, τα δικαιώματα των ΛΟΑΤ γιατί **έχει επίγνωση του παραλογισμού, των αδικιών και του κλίματος της ομοφοβίας που ζουν.**
- **Θαυμασμός**. Αναγνωρίζει ότι **το να είσαι ΛΟΑΤ στην κοινωνία μας, χρειάζεται δύναμη.** Οι άνθρωποι σε αυτό το στάδιο είναι πρόθυμοι να εξετάσουν την ομοφοβία τους, τις στάσεις τους, τις αξίες τους και τις συμπεριφορές τους
- **Εκτίμηση**. Εκτιμά τη διαφορετικότητα των ανθρώπων και βλέπει τα ΛΟΑΤ πρόσωπα ως ένα έγκυρο κομμάτι αυτής της διαφορετικότητας. Αυτοί οι άνθρωποι είναι πρόθυμοι **να πολεμήσουν την ομοφοβία μέσα τους και στους άλλους.**
- **Ενσωμάτωση**. Ένας τέτοιος τρόπος σκέψης βασίζεται στο γεγονός πως κάθε μη ετερόφυλο πρόσωπο είναι **αναπόσπαστο μέλος της κοινωνίας** μέσα στην οποία ζούμε. Οι άνθρωποι που σκέπτονται έτσι δεν έχουν το παραμικρό, κυριολεκτικά και μεταφορικά, πρόβλημα αν βρεθούν απέναντι σε ΛΟΑΤ πρόσωπα ή αν δουλεύουν μαζί τους. **Γίνονται σύμμαχοι και υπερασπιστές τους**

Εκφοβισμός

Εκφοβιστική συμπεριφορά

- **Επαναλαμβανόμενες** πράξεις σωματικής, λεκτικής, ψυχολογικής βίας με στόχο **την επιθυμία ενός ατόμου να βλάψει** κάποιο άλλο άτομο
- Προϋποθέτει **ασυμμετρία δύναμης** (σωματικής ή ψυχολογικής), την ευχαρίστηση του επιτιθέμενου ατόμου καθώς και **την αίσθηση καταπίεσης ή ταπείνωσης** από την πλευρά του ατόμου που βιώνει τον εκφοβισμό.
- **Άμεσες ή έμμεσες πράξεις**: Ως άμεσες μορφές χαρακτηρίζονται η φυσική επίθεση (πχ. κλωτσιές) και η λεκτική κακοποίηση (πχ. βρισιές) καθώς και ο διαδικτυακός εκφοβισμός (cyberbullying) ενώ ο κοινωνικός αποκλεισμός και η διάδοση φημών, θεωρούνται έμμεσες μορφές

Χαρακτηριστικά του εκφοβισμού

- Η πρόθεση του ατόμου που τον ασκεί να βλάψει. Το αποτέλεσμα είναι να προκληθεί βλάβη (σωματική/ψυχολογική) στο άτομο που βιώνει την επιθετική συμπεριφορά.
- Περιλαμβάνει άμεσους και έμμεσους τύπους.
- Επανάληψη της εκφοβιστικής συμπεριφοράς. Ένα μεμονωμένο συμβάν όπως η ανάμειξη σε ένα καβγά δε λαμβάνεται ως εκφοβισμός
- Ασυμμετρία της δύναμης. Υπάρχει κατάχρηση της εξουσίας

Ομοφοβία

- **Ομοφοβία:** Ομοφοβία είναι ο φόβος, η αποστροφή, ο στιγματισμός ή οι διακρίσεις **σε βάρος των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, ατόμων που θεωρούνται ΛΟΑΤΚΙ+ ή ατόμων που ανήκουν σε ΛΟΑΤΚΙ+ οικογένειες.**
- Η **ομοφοβία είναι μια ρατσιστική συμπεριφορά** η οποία περιλαμβάνει την περιθωριοποίηση, τον κοινωνικό αποκλεισμό ακόμη και το μίσος, την εχθρότητα ή την αποδοκιμασία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων ή/και της ομοφυλοφιλικής και αμφισεξουαλικής συμπεριφοράς, που οδηγεί στην εκδήλωση μισαλλοδοξίας.
- Συχνά φτάνει στο σημείο να εκδηλώνεται πολύ επικίνδυνα, όπως μέσω λεκτικής και σωματικής βίας, ρητορικής μίσους αλλά ακόμα και με ομοφοβικά εγκλήματα μίσους όπως επιθέσεις, ξυλοδαρμούς, μέχρι και φόνους.

Από την Αντιρατσιστική πολιτική του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, «Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού και Οδηγός Διαχείρισης και Καταγραφής ρατσιστικών περιστατικών», ΥΑΠ, ΠΙ, ΥΠΠ, 2016

Τρανσφοβία

- **Τρανσφοβία:** Η τρανσφοβία αναφέρεται σε ένα παρόμοιο φαινόμενο όπως η ομοφοβία, και αποτελεί τον φόβο, την αποστροφή, το στιγματισμό, την απομόνωση, τον αποκλεισμό και εκφράσεις μισαλλοδοξίας, ρητορικής μίσους ή εγκλήματα συγκεκριμένα **προς τα τρανς άτομα ή άτομα που εκφράζουν μη συμμόρφωση στις κοινωνικές προσδοκίες** που αφορούν το φύλο τους.

Από :“Safe at school: Education sector responses to violence based on sexual orientation, gender identity/ expression or sex characteristics in Europe”. Council of Europe, 2018

Ομοφοβικός και Τρανσφοβικός εκφοβισμός

- Ο ομοφοβικός και τρανσφοβικός εκφοβισμός μπορεί να λάβει όλες τις μορφές κ με κάθε άλλη εκφοβιστική συμπεριφορά.
- Ο ομοφοβικός ή τρανσφοβικός εκφοβισμός μπορεί να πλήξει οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο είναι ΛΟΑΤΚΙ+ ή έχει ομοφυλόφιλους γονείς ή το οποίο θεωρείται ότι είναι ΛΟΑΤΚΙ+ **μόνο και μόνο επειδή η συμπεριφορά του δεν γίνεται αντιληπτή ως συμβατή με τους κοινωνικά κατασκευασμένους ρόλους για τους άνδρες και τις γυναίκες.**
- Ο ομοφοβικός και τρανσφοβικός εκφοβισμός μπορεί να πλήξει **ένα παιδί που δεν έχει συνειδητοποιήσει τον σεξουαλικό του προσανατολισμό**
- Πλήττει και επηρεάζει αρνητικά επίσης **και άτομα που δεν είναι ΛΟΑΤΚΙ+.**

Μελέτες περίπτωσης

- Η Ζηναίδα έχει βιώσει εκφοβισμό λόγω της έκφρασης του φύλου της. Το γεγονός επίσης ότι η αρνητική συμπεριφορά που δέχεται η Ζηναίδα είναι συνεχής (τον τελευταίο μήνα), έχει πρόθεση να την πληγώσει και έχει αρνητικό αντίκτυπο πάνω της (αναγκάζεται να προσέχει συνεχώς τον τρόπο που περπατάει και μιλάει και έτσι περιορίζεται το δικαίωμα της στην έκφραση φύλου της) παραπέμπει ξεκάθαρα σε περίπτωση τρανσφοβικού εκφοβισμού.
- *Είτε αυτοπροσδιορίζεται είτε όχι ως trans άτομο*, ο εκφοβισμός που δέχεται οφείλεται στον διαχωρισμό των έμφυλων συμπεριφορών που συχνά υπαγορεύει η κοινωνία. Με άλλα λόγια, ένα κορίτσι θα πρέπει να συμπεριφέρεται «σαν κορίτσι» και αντίστοιχα ένα αγόρι θα πρέπει να συμπεριφέρεται «σαν αγόρι».
- Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ ανδρικής και γυναικείας συμπεριφοράς είναι λεπτή. Το εν λόγω περιστατικό θα μπορούσε κάλλιστα να θεωρηθεί επίσης και ως μία πράξη έμφυλης βίας.

- Οι αντιλήψεις των συμμαθητριών της Χριστίνας απηχούν κοινωνικές αξίες και νόρμες που συνδέονται με το φύλο ενός ατόμου. Όποιος/α δεν υιοθετεί συμπεριφορά που να εμπίπτει στο βιολογικό του φύλο, θα πρέπει να είναι προετοιμασμένος/η να υποστεί τις συνέπειες.
- Αν και η Χριστίνα σε αυτή την περίπτωση δεν επηρεάζεται άμεσα, είναι πολύ πιθανό ότι όσο συνεχίζουν να επικρατούν τέτοιες αντιλήψεις στην κοινωνία, θα βιώσει μάλλον εκφοβισμό ανά πάσα στιγμή. Ωστόσο, ορισμένοι μπορεί να υποστηρίξουν ότι αφού η Χριστίνα δεν έχει ακούσει ακόμη τα κακεντρεχή σχόλια των συμμαθητριών της, δεν τίθεται θέμα ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού.
- Σε κάθε περίπτωση, όμως, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η συμπεριφορά που επιδεικνύουν οι συμμαθήτριές της απέναντί της είναι ομοφοβική και τρανσφοβική.

Η λέξη gay

- Το σενάριο αυτό αποτυπώνει μία τυπική ομοφοβική συμπεριφορά κατά την οποία **μία λέξη που σχετίζεται με τη σεξουαλική ταυτότητα ενός ατόμου χρησιμοποιείται με υποτιμητικό τρόπο.** Κατά συνέπεια, πρόκειται για ομοφοβική συμπεριφορά.
- Πιο συγκεκριμένα, αυτού του είδους η συμπεριφορά **διδαιωνίζει την αντίληψη ότι είναι κακό να είναι κάποιος ομοφυλόφιλος και για τον λόγο αυτό η λέξη “gay” χρησιμοποιείται για να προσβάλουμε και να μειώσουμε κάποιον.**
- *Δεν έχει καμία σημασία αν κανένα από τα αγόρια αυτά δεν είναι ομοφυλόφιλο.* Όμως, είναι πολύ πιθανό ότι κάποια στιγμή αργότερα ένας ομοφυλόφιλος μαθητής θα βιώσει αυτού του είδους τη συμπεριφορά έστω ως παρατηρητής.
- Σε αυτό το σημείο, οφείλουμε να διευκρινίσουμε ότι το συγκεκριμένο σενάριο με την τάξη των αγοριών δεν αποτελεί περιστατικό ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού. Αποτελεί όμως **ρατσιστική συμπεριφορά** ως συμπεριφορές ομοφοβικές και τρανσφοβικές.

- Ο **Θωμάς** έχει βιώσει έμφυλη βία λόγω της έκφρασης του φύλο του. Εκ πρώτης όψεως, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η αρνητική συμπεριφορά που δέχθηκε ο Θωμάς φαίνεται να είναι «αποσπασματική» και να αφορά «μόνο ένα μεμονωμένο περιστατικό» (το τι έγινε στη χορωδία δηλαδή). Στη βάση αυτή (επειδή δεν πρόκειται για συνεχιζόμενη συμπεριφορά) **δε χαρακτηρίζεται ως ομοφοβικός/τρανσφοβικός εκφοβισμός.**
- Δημιουργούνται σημαντικά ερωτήματα όμως σε σχέση με το αν πραγματικά ο Θωμάς δέχθηκε αυτή την αρνητική συμπεριφορά μεμονωμένα ή **αν τα σχόλια των συμμαθητριών και συμμαθητών του συνεχίζονται και σε άλλα συγκείμενα μέσα στο σχολείο** (π.χ. στην τάξη, κατά τη διάρκεια του διαλείμματος, στα αποδυτήρια κλπ.). Η **συμπεριφορά των κοριτσιών είναι ομοφοβική και τρανσφοβική** και οφείλεται στον διαχωρισμό των έμφυλων συμπεριφορών που συχνά υπαγορεύει η κοινωνία. Με άλλα λόγια, επειδή ο Θωμάς δε συμπεριφέρεται «σαν αγόρι» αυτό πυροδοτεί μια στάση μη αποδοχής, η οποία μπορεί σύντομα να κλιμακωθεί σε αποκλεισμό και ψυχολογική βία.

- Δεν έχει σημασία να καταλάβουμε **αν ο Μάνος** είναι πράγματι ΛΟΑΤΙ άτομο για να «κατηγοριοποιήσουμε» αυτό το περιστατικό ως περιστατικό ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού. Άτομα τα οποία δεν είναι ΛΟΑΤΙ μπορούν να βιώνουν ομοφοβικό και τρανσφοβικό εκφοβισμό **στη βάση του υποτιθέμενου τους σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου**. Σημασία δεν έχει τόσο η «σωστή» κατηγοριοποίηση του περιστατικού, όσο οι κίνδυνοι που μπορεί να εμπερικλείει.
- Ο Μάνος δέχεται τη συνεχή πίεση από τα άλλα αγόρια στην τάξη **του για να «συμμορφωθεί» στον έμφυλο ρόλο του** ως αγόρι και να «γίνει σαν κι 'αυτούς» ώστε να «ανήκει και στην ομάδα.»
- Η συμπεριφορά των αγοριών, ως έχει, δεν αποτελεί εκφοβισμό. Παραμένει **όμως μια έντονη ετεροκανονική συμπεριφορά**, η οποία εμπεριέχει ξεκάθαρα το στοιχείο της μη αποδοχής στη διαφορετικότητα.
- Αυτή η συμπεριφορά **μπορεί πολύ εύκολα να κλιμακωθεί σε ομοφοβική και τρανσφοβική συμπεριφορά**, να ο Μάνος δεν «συμμορφωθεί» σύντομα στις κοινωνικές νόρμες του φύλου του.

- Πρόκειται για την ιστορία ενός trans κοριτσιού που βιώνει κοινωνικό αποκλεισμό και απομόνωση λόγω της ταυτότητας του φύλου του. Όπως φαίνεται, οι πρώην φίλοι της θεωρούν ότι τα μη τρανς άτομα είναι φυσιολογικά, ενώ τα trans άτομα είναι οι απόβλητοι της κοινωνίας. Παρατηρείται **μία διαφορά ισχύος μεταξύ των δύο πλευρών** και **η Νεοφύλη** είναι περισσότερο ευάλωτη λόγω του επαναπροσδιορισμού φύλου που ξεκίνησε.
- Η συμπεριφορά των πρώην φίλων της συνιστά συμπεριφορά διάκρισης σε βάρος της Νεοφύλης, η οποία συνοδεύεται από αποκλεισμό και απομόνωση. Αν και η Νεοφύλη **δέχεται αυτές τις αρνητικές έμμεσες** (δεν της έχουν πει κάτι αρνητικό) **ωστόσο η περίπτωση αυτή αποτελεί περίπτωση τρανσφοβικού εκφοβισμού λόγω της συνεχής απομόνωσης που βιώνει**. Ο εκφοβισμός μπορεί να είναι και άμεσος και έμμεσος.

- Αν και η συγκεκριμένη καθηγήτρια φαίνεται να δρα από ένα χώρο αγάπης και νοιαξίματος **για το Μάκη** (αφού του έχει ιδιαίτερη αδυναμία) στοχεύοντας να τον «προστατεύσει» από τις αρνητικές συμπεριφορές που δέχεται, ωστόσο αυτό **δεν αναιρεί το γεγονός ότι η συμπεριφορά της είναι ομοφοβική επειδή οι εκφράσεις της δεν δηλώνουν αποδοχή.**
- Σίγουρα, επειδή δεν έχει πρόθεση να βλάψει το Μάκη, η συμπεριφορά της καθηγήτριας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως εκφοβισμός. Παρόλα αυτά, επειδή πηγάζει από έντονα ετεροκανονικές απόψεις, η συμπεριφορά αυτή στερεί στο Μάκη το δικαίωμα της έκφρασης και η πίεση που του ασκεί να «συμμορφωθεί» ώστε να ανήκει στο σύνολο της τάξης του, έχει έμμεσες αρνητικές συνέπειες στο πως ο ίδιος μπορεί να αντιλαμβάνεται και να εκφράζει την ταυτότητά του.
- Η καθηγήτρια αυτή αποτελεί ένα πολύ συχνό παράδειγμα ανθρώπων, οι οποίοι δεν έχουν κακή πρόθεση και **ούτε επιθυμούν να βλάψουν κανένα, αλλά άθελά τους και χωρίς να έχουν επίγνωση των πράξεων τους, εκφράζουν συμπεριφορές διάκρισης, ομοφοβικές ή τρανσφοβικές.**
- Αν κάποιο άτομο επισημάνει στη συγκεκριμένη καθηγήτρια με ποιο τρόπο η συμπεριφορά της μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες, μπορεί εύκολα να προβληματιστεί και να αλλάξει συμπεριφορά. Εκείνο που φαίνεται να της λείπει είναι η γνώση και η επίγνωση.

- Πρόκειται για ένα περιστατικό **σωματικής και σεξουαλικής βίας**. Ίσως οι δράστες να χρησιμοποίησαν τη "μέθοδο" της σεξουαλικής παρενόχλησης ως τιμωρία για μία ομοφυλοφιλική έκφραση τρυφερότητας και πιθανότατα να αισθάνθηκαν ότι απειλούνται σε βαθμό που τους οδήγησε να εκδηλώσουν ακραία επιθετικότητα.
- Μία καλή ιδέα θα ήταν να αντιστρέψουμε το φύλο του θύματος, δηλαδή του Ισίδωρου. Αν ένα κορίτσι φλέρταρε εκείνο το αγόρι που άρεσε στον Ισίδωρο, αλλά το αγόρι δεν ενδιαφερόταν από την πλευρά του, τι θα έκανε; Θα πήγαινε να παρενοχλήσει σεξουαλικά το κορίτσι;
- **Η ιστορία αυτή αποτελεί ένα παράδειγμα ομοφοβικού και τρανσφοβικού εγκλήματος μίσους** που συνέβη λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού του θύματος. Αποτελεί επίσης **ξεκάθαρη περίπτωση σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκου**.
- Ωστόσο, δεν θεωρείται περιστατικό ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού, επειδή δεν συμβαίνει κατ' επανάληψη.

Διαχείριση Περιστατικών

Πως θα αντιδρούσατε;

Διαπιστώνετε ότι στο μάθημα των Θρησκευτικών, οι μαθητές/τριες συναντούν απόψεις, κανόνες και αξίες που δεν συμβαδίζουν με την ύλη που διδάσκονται στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας. Σε ένα από τα μαθήματα που διδάσκετε, ένα παιδί, επικαλούμενο έναν/μία συνάδελφό σας, σάς λέει ότι «όλοι οι άνθρωποι πρέπει να παντρεύονται με άτομο του αντίθετου φύλου και να αποκτούν παιδιά, ειδάλως δεν πρόκειται να κατακτήσουν τον απώτερο σκοπό της ζωής». Πώς αντιδράτε;

Πως θα αντιδρούσατε; Back up- if there is time

- Στον καθηγητικό σύλλογο συζητείτε η περίπτωση ενός παιδιού που γεννήθηκε κορίτσι αλλά προσδιορίζει τον εαυτό του ως αγόρι και μάλιστα έχει ξεκινήσει τη διαδικασία επαναπροσδιορισμού φύλου.
- Σε πρώτη φάση, εκφράζει την αλλαγή που θέλει να κάνει στον τρόπο ζωής του και στον τρόπο που ντύνεται. Έχει ζητήσει επίσης να χρησιμοποιεί τις τουαλέτες των αγοριών
- Οι περισσότεροι συνάδελφοι είναι υπέρ της άποψης ότι θα πρέπει να υποχρεώσουν το άτομο αυτό να συμπεριφέρεται «σύμφωνα με το πραγματικό του φύλο».
- Τι θα κάνατε σε αυτή την περίπτωση;

Πολιτικές και κατευθυντήριες γραμμές του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού όσο αφορά τη διαχείριση ρατσιστικών περιστατικών και εκφοβιστικής συμπεριφοράς

- Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου έχει εκδώσει διάφορες πολιτικές και κατευθυντήριες γραμμές για την αντιμετώπιση ρατσιστικών περιστατικών και εκφοβιστικής συμπεριφοράς στο σχολικό χώρο.
- Οι πολιτικές αυτές στοχεύουν να ευαισθητοποιήσουν τις/τους εκπαιδευτικούς σε σχέση με το φαινόμενο της ρατσιστικής και εκφοβιστικής συμπεριφοράς καθώς και να επεξηγήσουν τα διάφορα βήματα διαχείρισης τέτοιων περιστατικών.

Αυτές οι πολιτικές, κατευθυντήριες γραμμές και εκδόσεις περιλαμβάνουν :

- Παρατηρητήριο για τη Βία στο Σχολείο (ΠΑΒΙΣ): «Αναγνώριση και ευαισθητοποίηση γύρω από το σχολικό εκφοβισμό»
http://www.moec.gov.cy/paratiritirio_via/ekpaideftiko_yliko/scholika_enc_heiridia/anagnorisi_kai_diacheirisi_sholikou_ekfovismou.pdf
- Παρατηρητήριο για τη Βία στο Σχολείο (ΠΑΒΙΣ): «Προσεγγίσεις διαχείρισης σχολικού εκφοβισμού-Οδηγός Εκπαιδευτικού»
http://www.moec.gov.cy/paratiritirio_via/scholika_enceiridia.html
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου: «Αντιρατσιστική πολιτική του ΥΠΠ, Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού και Οδηγός Διαχείρισης και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών»
http://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/antiratsistiki/kodikas_oct16.pdf
- ΥΠΠ, «Οδηγίες σχολικής χρονιάς 2018-2019 «Περιστατικά Σχολικού Εκφοβισμού στον χώρο του σχολείου»
http://www.moec.gov.cy/dde/odigies_scholikis_chronias_2018_19/25.pdf
- ΥΠΠ, «Εγκύκλιος για την Πρόληψη, αντιμετώπιση και διαχείριση περιστατικών σχολικού εκφοβισμού» και οδηγίες καταχώρισης περιστατικών σχολικού εκφοβισμού ημερομηνία 23.02.2016 (αρ. εγκυκλίου στο διαδίκτυο γπρ3745) <http://enimerosi.moec.gov.cy/ypp3745>

Βασικές αρχές διαχείρισης

- Έχουμε ήδη **την κατάλληλη ευαισθητοποίηση** και κατάρτιση
- Δημιουργούμε **ένα ασφαλές περιβάλλον** για να μπορέσουμε να μιλήσουμε με το παιδί (εχεμύθεια, επιβεβαίωση, διαθέσιμος χρόνος)
- Διατρέχει το παιδί **οποιοδήποτε κίνδυνο**;
Υπάρχει ανάγκη να εμπλέκουν άλλα άτομα ή φορείς ;
- Το διαβεβαιώνουμε ότι το **σχολείο παίρνει στα σοβαρά αυτά τα θέματα** και θα προβεί σε μέτρα αντιμετώπισης

Βασικές αρχές διαχείρισης

- Διερευνούμε κατά πόσο είναι εφικτό να λυθεί το πρόβλημα χωρίς την ανάμειξη άλλων. Ξεκαθαρίζουμε όμως ότι **σε περιπτώσεις που αφορούν την ασφάλειά του παιδιού** η ανάμειξη άλλων είναι απαραίτητη
- Σε καμία περίπτωση η αντίδραση μας δεν αποτελεί θεραπεία- **ΔΕΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΜΕ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ**
- **Παραπομπή** για ψυχολογική στήριξη του μαθητή/μαθήτριας
- Ακολουθούμε τις νενομισμένες διαδικασίες ανάλογα με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΥΠΠ

Διαχείριση ρατσιστικού περιστατικού σύμφωνα με τον Κώδικα

- Ο/Η εκπαιδευτικός που είναι μάρτυρας ή ενημερώνεται πρώτος/η για το περιστατικό:
 - επεμβαίνει για να το διακόψει
 - **παρέχει άμεση στήριξη και ασφάλεια στο άτομο που βιώνει τη ρατσιστική συμπεριφορά**
 - **ενημερώνει άμεσα τον/την Υπεύθυνο/η Εκπαιδευτικό.** (μπορεί να χρησιμοποιηθεί και η ομάδα Αγωγής Υγείας και Πρόληψης της Παραβατικότητας)
- Ο/Η Υπεύθυνος/η Εκπαιδευτικός:
 - επιβεβαιώνει ότι το θύμα/τα θύματα που ήταν στόχοι του ρατσιστικού περιστατικού είναι ασφαλή
 - **ενημερώνει τον/τη Διευθυντή/ντρια**
 - **σε ξεχωριστές και κοινές συναντήσεις** συζητά για το περιστατικό με όλα τα εμπλεκόμενα παιδιά και εκπαιδευτικούς (θύματα, θύτες, θεατές) – **Εδώ μπορεί να χρησιμοποιηθεί η μη ενοχοποιητική προσέγγιση και η ομάδα υποστήριξης**
 - **Ενημερώνονται οι γονείς** όλων των εμπλεκόμενων παιδιών (και των θεατών αν κριθεί σκόπιμο και απαραίτητο)
 - σημειώνει τις λεπτομέρειες στο έντυπο αναφοράς ρατσιστικού περιστατικού (Φόρμα 1)

Διαχείριση ρατσιστικού περιστατικού σύμφωνα με τον Κώδικα

- Ο/Η εκπαιδευτικός που είναι μάρτυρας ή ενημερώνεται πρώτος/η για το περιστατικό:
 - επεμβαίνει για να το διακόψει
 - **παρέχει άμεση στήριξη και ασφάλεια στο άτομο που βιώνει τη ρατσιστική συμπεριφορά**
 - **ενημερώνει άμεσα τον/την Υπεύθυνο/η Εκπαιδευτικό.**
(μπορεί να χρησιμοποιηθεί και η ομάδα Αγωγής Υγείας και Πρόληψης της Παραβατικότητας)

Διαχείριση ρατσιστικού περιστατικού σύμφωνα με τον Κώδικα

- Ο/Η Υπεύθυνος/η Εκπαιδευτικός:
 - επιβεβαιώνει ότι το θύμα/τα θύματα που ήταν στόχοι του ρατσιστικού περιστατικού είναι ασφαλή
 - **ενημερώνει τον/τη Διευθυντή/ντρια**
 - **σε ξεχωριστές και κοινές συναντήσεις** συζητά για το περιστατικό με όλα τα εμπλεκόμενα παιδιά και εκπαιδευτικούς (θύματα, θύτες, θεατές)
 - **Έντυπο αναστοχασμού** στο άτομο το οποίο ασκεί εκφοβισμό
 - **Εδώ μπορεί να χρησιμοποιηθεί και η ομάδα υποστήριξης για ενδυνάμωση των παιδιών και κινητοποίηση για δράση**
 - **Ενημερώνονται οι γονείς** όλων των εμπλεκόμενων παιδιών (και των θεατών αν κριθεί σκόπιμο και απαραίτητο)
 - σημειώνει τις λεπτομέρειες στο έντυπο αναφοράς ρατσιστικού περιστατικού (Φόρμα 1

Διαχείριση ρατσιστικού περιστατικού σύμφωνα με τον Κώδικα

- Η διεύθυνση του σχολείου **προχωρεί στην επιβολή των ανάλογων κυρώσεων** με βάση τις πρόνοιες των Κανονισμών Λειτουργίας του σχολείου. Αν τα εμπλεκόμενα άτομα παρακολουθούνται από Εκπαιδευτική/ό Ψυχολόγο τότε η διαδικασία επιβολής κυρώσεων γίνεται σε συνεργασία με την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας.
- Η διεύθυνση του σχολείου **προχωρεί σε ενημέρωση του Παρατηρητηρίου για τη Βία και προσκαλεί την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας** για τις δικές τους ενέργειες **και την ΟΑΠ, αν χρειαστεί**, αν το περιστατικό κριθεί ιδιαίτερα σοβαρό ή αν προκαλείται από το ίδιο άτομο για πολλοστή φορά (βλ. Πίνακα Κυρώσεων).
- Ο/Η Υπεύθυνος/η Εκπαιδευτικός **συμπληρώνει στο τέλος του σχολικού έτους τη Φόρμα 2, με τα συγκεντρωτικά στοιχεία για τα ρατσιστικά περιστατικά του έτους** που πέρασε, και το αποστέλλει ηλεκτρονικά στο ταχυδρομείο kodikas@cyearn.pi.ac.cy.

Πίνακας κυρώσεων (Σύμφωνα με τον Κώδικα) ανάλογα με τη σοβαρότητα

- **Έντυπο αναστοχασμού** του ατόμου που ασκεί εκφοβιστική συμπεριφορά και αποστολή για υπογραφή από το σπίτι
- **Επικοινωνία με το σπίτι**
- **Συζήτηση με τα εμπλεκόμενα παιδιά** (άτομα που ασκούν εκφοβιστική συμπεριφορά, παρατηρητές, άτομο που βιώνει την εκφοβιστική συμπεριφορά) σε ξεχωριστές και κοινές συναντήσεις (εδώ μπορεί να χρησιμοποιηθεί η ομάδα υποστήριξης)
- Παρατήρηση
- Γραπτή Επίπληξη
- Υποχρεωτική εκτέλεση **κοινωφελούς εργασίας**
- **Αποζημίωση** για φθορά περιουσίας
- **Στέρηση συμμετοχής** σε ενδοσχολικές εκδηλώσεις και αθλοπαιδιές εντός του σχολείου
- **Αποβολή** από την τάξη

Καλές πρακτικές ανταπόκρισης

ΑΜΕΣΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ

- Αν ένα συμβάν παραβλέπεται, τότε αυτό μπορεί να προσληφθεί ως αποδοχή και ανοχή (no action is an action).
- Μην είσαι περίεργος/η. Μη ρωτάς ερωτήσεις για να ικανοποιήσεις τη δική σου περιέργεια ή για 'κουτσομπολιό'.
- Συγκεντρώσου σε αυτό που νοιώθει το παιδί και σε αυτό που θέλει εκείνο να μοιραστεί μαζί σου. **Μη ρωτάς άσκοπες ερωτήσεις**
- Πίστεψε αυτά που σου λέει
- Μην 'ακυρώνεις' τα συναισθήματά του και αναγνώρισε τη δική του αλήθεια
- Αναγνώρισε το θάρρος του να σου μιλήσει. 'Καταλαβαίνω ότι δεν ήταν εύκολο για σένα να μοιραστείς μαζί μου αυτά τα πράγματα. Ήταν πολύ θαρραλέο αυτό που έκανες. Χαίρομαι που μου μίλησες'

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΛΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

- Καθάρισε το μυαλό σου από άλλες σκέψεις και συγκεντρώσου αποκλειστικά σε αυτό που σου λέει το παιδί
- Μην διακόπτεις. Άφησε το παιδί να μιλήσει ελεύθερα
- Προσπάθησε να δώσεις χώρο στη 'σιωπή'. Κάποτε μια μεγάλη παύση δίνει την ευκαιρία στο παιδί να σκεφτεί και να ανασυγκροτήσει τις σκέψεις του. Μην αισθάνεσαι ότι πρέπει να 'γεμίσεις' τη σιωπή με τις ερωτήσεις ή τις συμβουλές σου.
- Να είσαι υπομονετικός/η. Μη βιάζεσαι.
- Χρησιμοποίησε την ενεργητική ακρόαση ώστε το παιδί να ξέρει ότι το ακούς προσεκτικά π.χ. εκφράσεις όπως «uh-huh,» «ναι» ή «καταλαβαίνω»

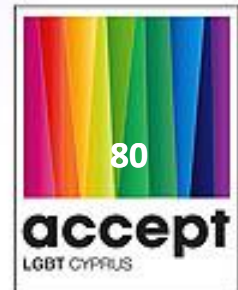

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΛΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ -2

○ Χρησιμοποίησε **θετική μη-λεκτική επικοινωνία**:

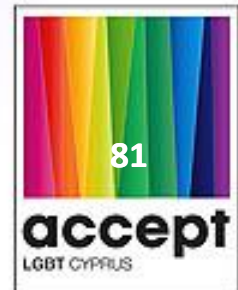
- Κράτησε μια 'ανοικτή' στάση σώματος απέναντί του (άφησε ανοικτά τα χέρια στο πλάι και μη δέσεις τα χέρια σου στο στήθος)
- Κούνα το κεφάλι σου καταφατικά
- Κράτησε συχνή και φιλική οπτική επαφή.
- Παράμεινε ήρεμος/η και χαλαρωμένος/η.

○ Επανάλαβε και χρησιμοποίησε την παράφραση: Επαναδιατύπωσε αυτό που σου λέει το παιδί με δικά σου λόγια

Παραπομπή

- Ανάφερε ότι χρειάζεται να γίνουν κάποια βήματα **για τη δική του προστασία**.
- Αν το παιδί είναι σε άμεσο κίνδυνο χρειάζεται να σπάσεις την εμπιστευτικότητα και **να αναμειχθούν άλλα άτομα καθώς και οι γονείς**.
- **Δεν αναμένεται από σένα να λειτουργήσεις ως ο ψυχολόγος του παιδιού**. Κάνε παραπομπή σε κάποιο ειδικό όπως π.χ. στον εκπαιδευτικό ψυχολόγο

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

- Αναγνωρίζουν ότι διαπράττουν εκφοβισμό ; Συχνά δεν αναγνωρίζουν τη συμπεριφορά τους ως τέτοια και επιρρίπτουν την ευθύνη στο θύμα
- Είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να μη συζητήσει καθόλου το γεγονός αν το άτομο που βιώνει εκφοβισμό είναι ομοφυλόφιλο ή αν η συμπεριφορά του είναι εκτός του δίπολου του φύλου
 - Ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου του ατόμου που βιώνει εκφοβισμό **δεν είναι σχετικός με την παρούσα συζήτηση**
- Αυτό που είναι σημαντικό είναι να καταλάβουν ότι **έχουν διαφορετική αντιμετώπιση** προς ένα συγκεκριμένο μαθητή/τρια, επειδή νομίζουν ότι είναι ομοφυλόφιλος/η.
 - Να αναγνωρίσουν **ότι αποκλείουν και απομονώνουν** το μαθητή/τρια.
 - Να καταλάβουν **τι έχει συμβεί και να το παραδεχτούν**
 - Να αναγνωρίσουν **το ρόλο που έχει ο καθένας τους στον εκφοβισμό**
 - Να αναγνωρίσουν τις συνέπειες των πράξεών τους (πως η συμπεριφορά τους **πληγώνει και επηρεάζει το μαθητή/τη μαθήτρια** που βιώνει τον εκφοβισμό)

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

- Πρέπει να συνδέσουν το γεγονός ότι η ομοφοβία τους αποτελεί μια μορφή εκφοβισμού
- Είναι σημαντικό να δώσετε το μήνυμα ότι το σχολείο παίρνει στα σοβαρά αυτά τα επεισόδια και ότι θα υπάρξουν συνέπειες και κυρώσεις
- Δώστε τους μια τελευταία ευκαιρία να εξετάσουν πώς μπορούν να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους.
- Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η συμπεριφορά τους δεν είναι αποδεκτή και πρέπει να επανορθώσουν.
- Ζητήστε από το μαθητή/τρια που βιώνει εκφοβισμό να συνεχίσει να συζητά μαζί σας διάφορα περιστατικά, ώστε να ξέρουν ότι παρακολουθείτε τη συμπεριφορά τους.

*Ευχαριστούμε για την προσοχή σας
!!!!*

